

Carmen Jauregi Zabala

*Tolosa,
Gipuzkoa
(1924-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Tolosako Urkizu auzoko Etxe Oneta baserrian jaioa. Aita urkizuarra zuen, eta ama Berrobikoa. Bere gazte garaian ez zegoen errepiderik Urkizura zihoanik, eta Tolosatik aparte samar bizi ziren urkizuarrek. Gaztetan, Bidaniara ezkondu zen.

Zintak

TOL-052

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren

- **Data:** 2009-12-10
- **Iraupena:** 42 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Gurasoek erdaraz jakin ez

- **Erref:** TOL-052/002
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:00:41. **Bukatu:** 00:01:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Urkizu Tolosatik zortzi kilometrora dago. Carmenen gurasoek ez zuten erdaraz hitzik egiten, eta etxejabea erdalduna zenez, etxearen salmenta bideratu ahal izateko apaizak bitartekari lana egin behar izan zuen.

2. Tolosara, erdara ikastera

- **Erref:** TOL-052/003
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:01:26. **Bukatu:** 00:03:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Aurrena, Urkizun ibili zen eskolan. Gero, erdara ikaste aldera, gurasoek Tolosako Jesusen Alabak ikastetxera bidali zuten. Eskolan, "caseras" esaten zien; ez zirelako erdaraz moldatzen. Uniformea jantzita joaten ziren eskolara. Astea, Bentaundin bizi zen izeba baten etxean pasatzen zuen; eskolatik gertuago zegoelako. Anaiak eskolapioetan ibili ziren.

3. Eskolako burlak

- **Erref:** TOL-052/005
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:03:35. **Bukatu:** 00:04:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Jesusen Alabak ikastetxea estazio ondoan zegoen. Gustura ibili zen eskolan, baina euskaldunei burla egiten zien: "estas caseras ni saben hablar...". Ostegun arratsaldetan, jai izaten zuten, eta izebarekin paseora joaten zen.

4. Esnea saltzera Tolosara

- **Erref:** TOL-052/006
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:04:52. **Bukatu:** 00:05:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Tolosara egunero jaisten ziren esnea saltzera. Astoari alde banatan bina marmita kateatuta joan ohi zen. Zortzi behi zituzten baserrian. Tolosako Justizia Plazan lotzen zuten astoa, eta marmitak hartuta etxez etxe aritzen zen esnea banatzen. Soberan esnerik izanez gero, Plaza Berrian saltzen zuen.

5. Anaia, sei urte soldadu

- **Erref:** TOL-052/008
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:06:51. **Bukatu:** 00:07:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Carmenek 12 urte zituela etorri zen gerra. Anaiak 18 urte zituela joan zen soldadu, eta sei urte egin zituen soldadu. Baserriko lanetan laguntzeko, ahizpak behiak jezten ikasi behar izan zuen.

6. Gerra hasiera

- **Erref:** TOL-052/009
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 00:07:46. **Bukatu:** 00:08:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

<p>Gerra hasi zeneko oroitzapenak kontatzen ditu. Alegian zen gurasoekin, izeba baten ezkontzan. Handik bueltan zirela jakin zuten gerra hasi zela.</p>

7. Soldaduak Urkizun

- **Erref:** TOL-052/010
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:08:20. **Bukatu:** 00:10:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerrako kontuak. Urkizu gain batean egonik, soldaduak denbora luzez egon omen ziren bertan. Soldadu batzuk euren ganbaran, belarretan, erretiratzen

ziren; kargudunei, berriz, ohea ematen zien. Soldaduen arteko karguen izenak orduan ikasi omen zituen.

8. Soldaduei gosaria ematen

- **Erref:** TOL-052/011
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:10:12. **Bukatu:** 00:11:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Amak eta ahizpak baserrian lo egiten zuten soldaduei kafesnea ematen zien. Dirua zeukanak pagatu egiten omen zuen: bi erreal.

9. Guardia zibilaren bisita

- **Erref:** TOL-052/014
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:13:58. **Bukatu:** 00:16:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Anaiak soldadu joanda zirenez, aitzak baserriko lanetan laguntzeko morroi bat ekarri zuen Tolosatik. Denbora batera, morroiak lana utzi egin zuen, eta guardia zibilak haren bila baserria nola miatu zuten gogoratzen du.

10. Kalean, gabezia

- **Erref:** TOL-052/016
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:17:01. **Bukatu:** 00:17:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ondorean, kalean pobrezia handia zegoen kalean. Etxez etxe esnea partitu aurretik, Tolosako "auxilio social"-ean litro erdi bat esne utzi behar izaten zuen.

11. Sagar faltarik ez

- **Erref:** TOL-052/017
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:17:57. **Bukatu:** 00:19:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendiko bilketak

Laburpena:

Gerra ondorenean, baserrian ez zuten janik falta izan. Sagar eta gaztaina ugari izaten omen zen, baina lana ere gogotik egin behar izaten zen. Sagarra zakuetan saltzen zen, eta hori zen neurria; "zakuka". Sei sagar zakukadarekin "gurdi zaharra" osatzen zen.

12. Sagar biltzen kazkabarretan

- **Erref:** TOL-052/018
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:19:02. **Bukatu:** 00:19:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendiko bilketak

Laburpena:

Umea zela, eguraldi txarrarekin sagarra biltzen aritu zeneko pasadizoa kontatzen du. Sagarrak etxeetara saltzen zituzten.

13. Etxeko sagardoa

- **Erref:** TOL-052/019
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:19:54. **Bukatu:** 00:21:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Baserrian dolarea zuten. Sagardoa nola egiten zuten azaltzen du.

14. Nola egiten zen sagardoa.

- **Erref:** TOL-052/020
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:21:08. **Bukatu:** 00:22:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserrria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Urkizun bi dolare ziren, eta auzokoak euren baserrira joaten ziren sagardoa egitera. Fruta-arbola hobeak non izaten ziren aipatzen du. Sagarra kanpora saltzen zuten, baina sagardoa ez.</p>

15. Josten ikastera

- **Erref:** TOL-052/022
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:24:00. **Bukatu:** 00:24:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Ezkundu aurretik, Tolosan josten ikasten aritu zen. Urkizuraino bueltaka ez aritzeagatik, ahizparen etxean erretiratzeko zen.

16. Eguberrian, kapoiak

- **Erref:** TOL-052/023
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:24:43. **Bukatu:** 00:26:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Erligioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Behiak eta oiloak izaten zituzten baserrian. Eguberrietan, berriz, kapoiak hazten zituen Carmenek amak. Oilaskoak irendu eta kapoiak hazten zituzten larunbatetan Tolosako ferian saltzeko. Tolosara astoarekin joaten ziren.

17. Tolosako larunbatetako feria

- **Erref:** TOL-052/024
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:26:15. **Bukatu:** 00:27:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendiko bilketak

Laburpena:

Garai bateko Tolosako larunbatetako feria nola izaten zen kontatzen du. Sagarrak, kapoiak... saltzen zituzten.

18. Urkizun, dibertsiorik ez

- **Erref:** TOL-052/025
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:27:27. **Bukatu:** 00:28:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Eguberriak nola ziren kontatzen du. Jai arratsaldetan, bezperen ondoren karta-jokoan ibili eta etxera joaten ziren. Urkizun, dibertsio gutxi izaten omen zen. Tolosako festak aipatzen ditu; neskek galarazita zuten tabernetan sartzea. Urkizuko San Pedro jaietan dantza egitea asko gustatzen zitzaion.

19. "Aizu, aiku Carmen atzoko ofiziotik..."

- **Erref:** TOL-052/026
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:28:14. **Bukatu:** 00:29:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Bezperan erromerian dantzan ibilita ere, hurrengo egunean baserrian lana egin behar izaten zen. Gaztetako pasadizo bat kontatzen du; soro barrenetik lurra ateratzen zebilela mutil batek zer esan zion gogoratzen du. Baserritarren izaera du hizpide.

20. Urkizuko San Pedroak

- **Erref:** TOL-052/027
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:29:42. **Bukatu:** 00:31:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

<p>Urkizuko festetan erroskillak saltzaileak egoten ziren. Ttunttuna, dantzasoka... izaten ziren. Dantzasoka nola egiten zuten kontatzen du.</p>

21. Tolosako inauteriak

- **Erref:** TOL-052/029
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:32:54. **Bukatu:** 00:34:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Tolosako inauteriak. Txarangak, zezenak... jai-giro polita aipatzen du. Anaia aitaren brusarekin atera omen zen inauterietan. Mozorroak: nahikoa izaten zen pixka bat ezberdin janztea.

22. Umetako arropak eta oinetakoak

- **Erref:** TOL-052/031
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:35:50. **Bukatu:** 00:37:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Umetako arropak. Soineko eta bata, barrena hartuta ibiltzen zituzten; hazi ahala askatzeko. Oinetakoak: Urkizun abarkekin ibiltzen ziren, eta, behin kalera jaitsitakoan, jakinetako etxe batean abarkak utzi eta zapatak janzen zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-08-29

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com